

6. Zubařská

U zubaře

Zbyněk vstává o půl šesté:
„Mami, tati, bráško, kde jste?
Je tu někdo, kdo mě slyší?
Nespěte, jak kočky v plyši!“

„Zub mě bolí,“ plýtvá slovy
(každý, kdo ho vidí, to ví):
Bílý jak syn mlynáře
dlaň si tiskne do tváře.

Minuty jak řeka plynou,
ten dá radu, ten zas jinou.
Taťka si mne lysé čelo:
„Vím už, koho by to chtělo!“

Konec trápení se blíží:
„Tom je přítel, znám ho z lyží,
pomůže nám dojista,
je to známý dentista!“

V ordinaci se vše blýská:
křeslo, vrtačka i miska.
A než Zbyněk řekne švec,
zub je spraven. Jasná věc.

S lékařem na sebe mrkli:
„Méně dortů, více mrkví.“
A za chvíli stínem stromů
vracejí se s taťkou domů.

1 Četl/a jsi s porozuměním? Přemýšlej.

- V kolik hodin Zbyněk vstává?
- Co se Zbyňkovi stalo? Jak se to podařilo vyřešit?
- Má Zbyňkův táta vlasy?
- Jaké vybavení má zubní ordinace?
- Co myslel zubař svou radou: Méně dortů, více mrkví?
- Zkus vysvětlit, kdo je **dentista**.

2 Vyhledej v básni věty tázací. Utvoř další otázky, na které v básni najdeš odpovědi. Co by ses ještě chtěl/a o Zbyňkově trápení dozvědět?

3 Rozdělte se do dvojic a trojic a sehraje rozhovory podle básně.

Vypiš z básně *U zubaře* slova s **y, ý** po obojetných souhláskách uvnitř slova. Po kterém písmenu je **y, ý** mezi vypsanými slovy nejčastěji? Srovnej tato slova s následujícím rámečkem.

Vyjmenovaná slova po L

slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, plynout, plýtvat, vzlykat, lysý, lýtko, lýko, lyže, pelyněk, plyš

4 Vypiš do jednoho sloupce vyjmenovaná slova, do druhého tvary vyjmenovaných slov.

Vzor: plýtvat mlýna

Slyšel klapot mlýna. Venku se blýskalo. Voda rychle plynula. Nemáš plýtvat vodou. Polykala prášky a přitom vzlykala. Jezdil na lýžích a pak ho bolelo lýtko. Uvařil čaj z pelynku. Na Lysé hoře nenajdeme keře ani stromy. Plyš slouží k výrobě hraček.

5

Nakresli ke dvěma ze slov **slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, plynout, plýtvat** jednoduchý obrázek. Obrázky ve třídě porovnejte. V čem jste se shodli, v čem se naopak lišíte?

6

Přemýšlej, která barva nebo jaký hmatový dojem podle tebe odpovídá slovům: **vzlykat, lysý, lýtko, lýko, lyže, pelyněk, plyš**.

Vzor: lysý – něco hladkého

- Seznamte se navzájem se svým řešením. V čem se lišíte?

L

SLYŠET

uslyšet, vyslychat, nedoslychat, slyšitelný, slyšitelně, neslyšící, neslyšně

MLÝN

mlýnář/ka, mlýnářský, mlýnský, mlýnice, mlýnek

BLÝSKAT SE

blýskavý, zablýsknout, blýskavice, blyštět se, nablýskaný

POLYKAT

spolykat, polykání, polykač, zalykat se

PLYNOUT

rozplynout se, odplynout, oplývat, splývat, uplynout, plynulý, plynně, plyn, plynárna, plynoměr, plynojem

PLÝTVAT

neplýtvat, vyplýtvat, plýtvání

VZLYKAT

vzlykot, vzlyk, vzlykání, rozvzlykat se, zalykat se, vzlykající

LYSÝ

lyska, lysinka,
lysohlavý,
lysohlávka,
Lysá hora

LÝTKO

lýtkový

LÝKO

lýkový, lýčí,
lýčený, lýkožrout,
lýkovec

LYŽE

lyžař, lyžování,
lyžařský,
nelyžovat

PELYNĚK

pelyňkový

PLYŠ

plyšový, plyšák

Proč ve zvýrazněných slovech píšeme po **l** někdy **i, í**,
jindy **y, ý**?

Lyska má bílou skvrnu nad zobákem.
Cestou jsme míjeli rozrostlou **lísku**.
Přines **lyže**! Kdo už **líže** lízátko?

Pozoruj dvojice slov.

LYSKA = vodní pták
LÍSKA = 1. keř, 2. přepravka (bedýnka)

LYŽE = sportovní náčiní
LÍŽE = lízat

LÝČENÝ = vyrobený z lýka = lýkový
(VY)LÍČENÝ = odvyprávěný (vyličený příběh)
(NA)LÍČENÝ = vylepšený, namalovaný
(naličený obličej)

BLÝSKÁ SE = 1. objevují se blesky, 2. třpytí se
BLÍZKÁ = nedaleká (blízká vesnice)

MLÝN = budova, kde se mele
MLÍT = drtit (mlít mouku, mák)

VYPLYVAT = být důsledkem
(z něčeho vyplývá, že...)

VYPLIVAT = vyplivnout (vyplivat něco z úst)

7 Doplň s využitím předchozího přehledu.

_____ kvete brzy jaře.

_____ dovede plavat i pod vodou.

Kaluž se na slunci _____.

Slovenština je nám _____.

Herec si _____ obličej.

Pod kůrou stromů je pevné _____.

8 Doplni i, í, y, ý.

Nosí z__mní bundu na z__p. Mám rád šťávu z bez__nek. Sl__šeli jsme klapání ml__nského kola? V telefonu se nikdo neoz__val. Bydlíme bl__zko. Jaz__lka je kost u kořene jaz__ka. Únavou z__vala. Spadl z l__ži a poranil si l__tko. Brz__čko přijde.

9 Najdi v následujícím textu:

- * vlastní jméno,
- * slovo vícevýznamové,
- * slova příbuzná se slovy **čistit, měnit, držet, měkký,**
- * předložku.

Zubní kartáček Žirafa

K péči o zuby potřebujeme kvalitní zubní kartáček.

Zubní kartáček Žirafa připomíná svými barvami známé zvíře.

Pokud kartáček právě nepoužíváme, dá se postavit.

Kartáček se skládá z držadla a hlavy.

Držadlo má oblý tvar a měkký povrch. Konec držadla je odnímatelný, dovnitř se vkládají dvě baterie. Na držadle najdeme tlačítko pro zapnutí.

Vyměnitelná hlava kartáčku obsahuje svazky zaoblených vláken. Při zapnutí se hlava rychle otáčí, a tím ze zubů i mezizubních prostor odstraní nečistoty. Vlákná jsou bílá, uprostřed modrá. Modrá barva používáním bledne, až se ztratí úplně. Pak je třeba hlavu vyměnit.

Kartáček Žirafa slouží nejen k čištění zubů, ale také k masírování dásní.

■ Jaký kartáček potřebujeme?

■ Jaký tvar má držadlo?

■ Jaká jsou vlákna?

■ Nahraď v textu následující slova synonymy: **vkládají se, otáčí se, odstraní, bledne, je třeba, slouží.**

Co ses dozvěděl/a z jednotlivých odstavců textu *Zubní kartáček Žirafa*?

Vypracuj osnovu textu. Kolik částí má tato osnova? Proč?

Odstavec naznačíme odsazením textu od začátku řádku.

Odstavce na sebe zpravidla navazují.

Např. ► **Kartáček se skládá z držadla a hlavy.** ► **Držadlo...**

Myslíš, že text *Zubní kartáček Žirafa* je vypravování nebo třeba rozhovor? Zdůvodni svou odpověď.

Pozoruj svou školní lavici. Pokus se říci, jak vypadá.

Popisujeme přesně, jasně a názorně, aby si druhý mohl popisovanou skutečnost co nejlépe představit. Popis musí být uspořádaný, např. od nápadného k méně nápadnému, zleva doprava, od blízkého k vzdálenému.

10

Připrav osnovu pro popis školní aktovky z obrázku. Popiš ji. Můžeš využít slova a spojení z nabídky.

Nabídka: rozměry 36 × 26 × 10 cm, odlehčená, obrázek delfína, ucho, přihrádka, kapsa, zip, přezka, jmenovka, nastavitelné popruhy, omyvatelný a nepromokavý materiál, zpevněná stěna, vyztužené dno, poutko na klíče, po straně, vpředu, vzadu, nahoře

11

Popiš aktovku (nebo batoh), jakou by sis přál/a. Nezapomeň si nejprve připravit osnovu.

12

O kterém předmětu na fotografiích dokážeš vytvořit nejdelší, ale zároveň nejvýstižnější popis? Proč? Připrav si osnovu a popiš tento předmět.

Kde se můžeš setkat s následujícím textem? Co je úkolem tohoto textu? Je to popis?

ZUBNÍ KARTÁČEK PRO PSY A KOČKY

- Když si pořídíte věrného společníka, měli byste vědět, že je třeba pečovat o jeho chrup.
- Náš zubní kartáček vám to usnadní! Vyrábíme jej v několika barvách.
- Držadlo kartáčku má dokonale oblý tvar, a tak chovatele netlačí v ruce.
- Hlava kartáčku je štěrbinou rozdělena na dvě části. Zuby zvířete se dostanou doprostřed vláken a jsou jedním tahem čištěny současně z obou stran.

KARTÁČEK KUPTE SVÉMU MILÁČKOVÍ CO NEJDŘÍV!

Informace vám poskytneme na www.cz.

Reklama nabízí nějakou věc nebo službu. Tu se snaží popsat v co nejlepším světle, někdy ne úplně pravdivě. Jejím hlavním cílem je přimět nás k nákupu.

13

Vymysli vhodný název internetové adresy hodící se k textu *Zubní kartáček pro psy a kočky*. Kartáček pro psy nakresli.

14

Kde ses naposledy s reklamou setkal/a ty? Co si o ní myslíš?

15

Vyberte si ve skupinách jeden z předmětů na fotografii ve cvičení 12 a vytvořte reklamu.

16

Diktáty.

- * Moje sestra má mlsný jazýček. Brzičko na ni dojde. Dnes ji zase bolel zub. Zítra půjde k zubaři. Oknem v čekárně bude pozorovat letadla na letišti v Ruzyni.
- * Teta Lída špatně slyší. Máme plyšové kotě. Proč plýtváte vodou? Veze mouku do mlýna. Budeme lyžovat na Lysé hoře. U cesty roste lípa a líska. Necítíš plyn?